

ZEEUWS
BELEIDSPLAN
PERIODE
2025-2028
MUSEUM

Inleiding

De wereld verandert voortdurend en als Zeeuws Museum bewegen wij volop mee. Elke ontwikkeling zien wij als een bron van nieuwe mogelijkheden. We grijpen kansen om onze positie in de samenleving te versterken—altijd met het oog op relevantie, dialoog en verbinding. Samen met partners maken we actuele thema's zoals eenzaamheid, zichtbaar én voelbaar. Onze ambitie om nieuwe publieksgroepen te bereiken, vertaalt zich in het vergroten van toegankelijkheid, zowel op locatie als online. Gezamenlijk met de provincie Zeeland staan we aan de vooravond van belangrijke vernieuwingen in huisvesting voor museum, depot en kantoor, waarmee we onze kerntaken en maatschappelijke betrokkenheid verder willen uitbouwen.

Terugblik

In het afgelopen decennium heeft het Zeeuws Museum stevig geïnvesteerd in zijn maatschappelijke rol. Voortbouwend op tien jaar sociale innovatie is onze missie aangescherpt; erfgoed en kunst inzetten voor een veerkrachtige maatschappij waarin iedereen ertoe doet. In veel van onze programma's werken we met partners en vormen co-creatie en gelijkwaardigheid het fundament. De investeringen in publiekswerking en veiligheid werpen hun vruchten af—zo zijn we in staat complexe, inspirerende tentoonstellingen professioneel te presenteren; zelfs in uitdagende tijden blijven we bereikbaar en betrokken. Die veerkracht bleek cruciaal tijdens de COVID-periode. Door creatieve oplossingen bleef het museum toegankelijk. Sommige tentoonstellingen en projecten werden uitgesteld, maar met veel inzet van alle collega's zijn deze in 2022 en 2023 alsnog gerealiseerd. Dat vroeg veel van het team. Met ondersteuning vanuit de BIS-regeling van OCW, zetten we de afgelopen jaren grote stappen in het bespreekbaar maken en aanpakken van eenzaamheid.

Samen met een creatief en toegewijd team kijken we met vertrouwen en energie de toekomst tegemoet.

Marjan Ruiter

Directeur/bestuurder
Zeeuws Museum
2025

Leeswijzer

In de onderstaande hoofdstukken staat ons beleid op de verschillende terreinen beknopt weergegeven met een aantal actiepunten. Sommige actiepunten komen op meerdere plaatsen voor, omdat ze bijvoorbeeld effect hebben op onze omgang met collecties, partners en programma's.

Inhoudsopgave

4	Hoofdstuk 1 Missie, visie en strategische doelen
6	Hoofdstuk 2 Omgevingsschets
10	Hoofdstuk 3 Collectie
15	Hoofdstuk 4 EenZM
20	Hoofdstuk 5 Tentoonstellingen
27	Hoofdstuk 6 Programma's, educatie en verdieping
32	Hoofdstuk 7 Communicatie, marketing en maatschappelijke positie
38	Hoofdstuk 8 Organisatie, bedrijfsvoering en duurzaamheid
44	Hoofdstuk 9 Huisvesting
48	Hoofdstuk 10 Samenvatting van de actiepunten

Fotografie: Viorella Luciana

MISSIE, VISIE EN STRATEGISCHE DOELEN

Missie

Het Zeeuws Museum zet kunst en erfgoed in voor een veerkrachtige samenleving waarin iedereen ertoe doet.

Visie

We geloven in de verbindende kracht van erfgoed, juist in een tijd van klimaatverandering, migratie, vergrijzing en polarisatie. Door verschillende perspectieven samen te brengen, inspireren we bezoekers om na te denken over veranderingen in onze samenleving en om te leren omgaan met verschillen. Ons museum is een uitnodigende plek waar verhalen worden gedeeld, nieuwe inzichten ontstaan en gemeenschappen zich kunnen ontwikkelen.

Strategische doelen 2025–2028

We versterken onze positie in de samenleving door een bredere doelgroep aan te spreken en, samen met partners, maatschappelijke uitdagingen te adresseren. Programma's – fysiek en digitaal – maken het museum toegankelijker en relevanter voor iedereen. De samenwerking met de provincie, levert een toekomstbestendige huisvesting op een A-locatie op. Co-creatie, betrokkenheid en innovatie zijn leidende principes en we reserveren tijd en ruimte voor experiment en ontwikkeling.

Dat doen we zo:

ZM verwelkomt

Iedereen mag meedoen.

ZM ontmoet

Het ZM brengt mensen van verschillende achtergronden en generaties samen waarbij de collectie wordt ingezet als startpunt van de ontmoeting. Je komt zo in aanraking met andere perspectieven. Dat verruimt je blik en maakt je weerbaarder in een snel veranderende wereld.

ZM daagt uit

Kunst en verbeelding kunnen helpen bij het zoeken naar een nieuwe gemeenschappelijke toekomst. Het ZM gebruikt daarvoor de collectie als inspiratiebron en zetten de kennis, de technieken en verhalen achter de collectie in voor nieuwe ideeën en toepassingen.

ZM brengt tot bloei

Je kunt het ZM inzetten als een hulpmiddel, voor ontspanning, om je geest lenig te houden en je dagelijks leven te verrijken.

OMGEVINGS- SCHETS

Het Zeeuws Museum – Verbinder in een veelzijdige provincie

Midden in het historische hart van Middelburg, in het iconische abdijcomplex, vormt het Zeeuws Museum een knooppunt van erfgoed, kunst en ontmoeting. Als toonaangevende erfgoedinstelling in Zeeland hebben wij een breed en divers netwerk van partners: van Provincie Zeeland en gemeente Middelburg tot onderwijsinstellingen, culturele en maatschappelijke organisaties, ondernemers, vrijwilligers en lokale gemeenschappen. Ook toeristen, Zeeuwse inwoners – jong en oud – en minder zichtbare groepen vinden bij ons een plek om te ontdekken, te leren en in gesprek te gaan.

Onze provincie kent unieke uitdagingen én kansen. Vergrijzing, migratie en een groeiende eenzaamheid vragen om creatieve oplossingen. De schaal, ligging en korte lijnen in Zeeland bieden juist ruimte voor experiment en samenwerking over grenzen heen – tussen cultuur, zorg, welzijn en onderwijs. Het Zeeuws Museum werkt daarom doelgericht aan projecten die sociale samenhang bevorderen, zingeving stimuleren en persoonlijke ontwikkeling mogelijk maken. Zo verbindt ons werk het rijke Zeeuwse erfgoed met actuele maatschappelijke thema's.

Onze missie is helder: kunst en erfgoed inzetten voor een veerkrachtige samenleving. Dat doen wij in co-creatie met onze partners. We zijn actief in het onderwijs, betrekken (Zeeuwse) scholieren en studenten bij ons educatieve programma en werken volgens de internationale museumnormen van de ICOM, aangevuld met de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie.

We zijn trots op onze samenwerking met het Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen voor verrijking en ontsluiting van de collectie, met de VriendenLoterij om nieuwe doelgroepen te bereiken en met onze Vrienden en Zakelijke Vrienden als versterkend netwerk. Daarbij verlagen wij waar mogelijk onze drempels – fysiek én financieel – zodat kunst, cultuur en erfgoed voor iedereen toegankelijk zijn.

Het Zeeuws Museum is meer dan een museum: het is een ontmoetingsplek, een laboratorium voor ideeën en een partner in maatschappelijke vernieuwing. Hier komen verleden, heden en toekomst samen – altijd met oog voor inclusie, dialoog en samenwerking.

COLLECTIE

De collectie van het Zeeuws Museum is het resultaat van een rijke historie. Aan de basis ligt de samenvoeging van de verzamelingen van het Zeeuws Genootschap (KZGW) en het, in 1961 opgeheven, Middelburgs Kunstmuseum. In de loop der jaren is deze kern met aandacht uitgebreid: het museum bouwde zelf een eigen collectie op en beheert bovendien diverse langdurige bruiklenen, waaronder de provinciale (kunst) collectie. Een van de hoogtepunten is de imposante Zeeuwse Wandtapijten (1593–1604) van de Staten van Zeeland. Daarnaast is het Zeeuws Museum, namens de Nederlandse Staat, verantwoordelijk voor een bijzondere porseleincollectie die ooit toebehoorde aan de Zeeuwse antiquair Willem Bal. Zo groeide een veelzijdige en gevarieerde verzameling, die vandaag de dag uit meer dan 35.000 objecten bestaat. Het eigenaarschap is als volgt verdeeld:

- Ongeveer 26% behoort tot de eigen collectie van het Zeeuws Museum.
- Circa 61% wordt als langdurig bruikleen beheerd van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen.
- Zo'n 13% bestaat uit overige (langdurige) bruiklenen, waaronder die van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (4%) en Provincie Zeeland (4%).

Naast deze museale collectie beschikt het Zeeuws Museum over een educatieve collectie van ruim 100 objecten en een handbibliotheek met 6.500 werken voor intern gebruik. Ons streven is om zoveel mogelijk bruikleenverzoeken te honoreren, ook als het objecten betreft uit onze vaste presentaties. We vinden het belangrijk dat onze collectie het publiek blijft inspireren door op zoveel mogelijk plekken gezien te worden. Elk voorwerp

is drager van verhalen en brengt, in steeds wisselende contexten, nieuwe perspectieven en verrassingen tot leven. Zo blijft de collectie voortdurend in beweging en stimuleert ze verbinding en verdieping.

Collectiewaardering

Voor de inhoudelijke waardering is de collectie ingedeeld in vijf hoofdthema's, die grotendeels samenvallen met de opzet van de semipermanente tentoonstelling Dit is Zeeland. Elk thema bestaat uit drie tot zeven deelcollecties:

- Land in zee: richt zich op de wisselwerking tussen land en water, aan de monding van de rivier de Schelde. Hierin zijn collecties opgenomen die verhalen vertellen over veranderende geografische structuren.
- Zeeland in de wereld: behandelt de sociaal-politieke en handelsactiviteiten van Zeeland op internationaal niveau, met bijbehorende deelcollecties.
- Eilanden en gemeenschappen: staat voor de regionale variëteit en de steeds veranderende Zeeuwse culturele en religieuze identiteit.
- Ambachten en design: omvat sier- en gebruiksvoorwerpen die het Zeeuwse erfgoed vertegenwoordigen, zowel van lokale makelij als uit verre streken. Dankzij overzeese contacten vonden bijzondere objecten hun weg naar Zeeland.
- Beeldende kunst vanaf 1900: toont hoe verschillende generaties kunstenaars zich met Zeeland, en vooral Walcheren, verbonden voelden, het artistieke klimaat beïnvloedden en in dialoog gingen met lokale tradities.

De uitwerking van de collectiewaardering staat uitgebreid beschreven op onze website [link].

Verwerving en afstoting

Regelmatig ontvangt het museum schenkingen en legaten. Daarnaast worden nieuwe objecten verworven door het museum zelf, vaak als resultaat van samenwerking met hedendaagse kunstenaars en (mode) ontwerpers, in dialoog met het Zeeuwse erfgoed. Ook de collecties van langdurige bruikleengevers breiden nog uit—het KZGW verzamelt actief en passief, de Provincie Zeeland in mindere mate. Als uitgangspunt voor verwervingen hanteren we onze collectiewaardering. Voor de jaren tot en met 2028 is er geen intentie tot afstoting van collectie.

Bewaren

Het bewaren van erfgoed voor toekomstige generaties is een van onze kerntaken. We monitoren en optimaliseren de omstandigheden en conditie van de collectie door passieve conservering en voeren waar nodig actieve conserverings- en restauratiewerkzaamheden uit, samen met externe specialistische restauratoren. Veiligheidszorg is hierbij een voortdurend aandachtspunt. Het huidige depot is al sinds de ingebruikname in 2005 te klein en heeft na bijna twintig jaar een grote investering nodig. Het moet gaan voldoen aan hedendaagse eisen voor veiligheid, klimaat en arbeidsomstandigheden. De komende beleidsperiode staat daarom in het teken van een grote renovatie of de realisatie van een nieuw depot. Bij voorkeur wordt onze collectie ondergebracht in het, nog te realiseren, Collectie Gebouw Zeeland. Vrijwel de gehele collectie is digitaal geregistreerd. In 2025 migreren we van de huidige database Adlib naar MuseumPlus, wat de documentatie toekomstbestendig maakt.

Conservering

Voor het onderhoud is een meerjarenplan opgesteld, lopend tot en met 2027. De keuze voor restauratie is afhankelijk van de staat van de objecten en het benodigde onderhoud om deze te kunnen tonen. Voor elke collectiecategorie schakelen we expertise van buiten in. Structureel inspecteren we de permanente presentaties, zoals de 16e-eeuwse wandtapijten, de bronzen kanonnen en het aluminium kunstwerk op het Abdijplein. Hierbij werken we samen met vaste partners uit Zeeland en daarbuiten.

Om de onderhoudskosten voor de jaren na 2027 goed in te schatten, inspecteren we de deelcollecties. Op basis van deze bevindingen, wordt het onderhoudsplan voor 2027–2030 opgesteld.

Onderzoek

We zien het als onze taak om de collectie ook voor toekomstige generaties te beheren én te bestuderen. Onze collectie stellen we royaal beschikbaar aan externe onderzoekers en wetenschappers. Naast de onbezoldigde inzet van de conservatoren van het KZGW zijn er momenteel beperkte onderzoekscapaciteiten intern aanwezig. Een aantal deelcollecties zijn van bijzonder belang voor onderzoek:

- de natuurhistorische collectie (met Zeeuwse en niet-Zeeuwse objecten)
 - de 16e-eeuwse wandtapijten (80-jarige oorlog)
 - delen van de etnografica-collectie
 - streekdracht en streeksieraden
- De komende jaren leggen we intern de nadruk op enkele thema's:
- Koloniaal- en slavernijverleden: samen met een externe werkgroep brengen we in kaart welke lacunes in de collectie bestaan en welke

verzwegen verhalen er zijn.

- Uitbreiding van het herkomstonderzoek naar etnografica en ander ongemakkelijk erfgoed.
- Zeeuws zilver: specifiek het in Zeeland vervaardigde zilver is onderwerp van een meerjarig onderzoekstraject, gestart in 2020. Door onderzoek naar makers, opdrachtgevers en ontvangers breiden we de kennis uit. Ook Zeeuws zilver van particulieren en andere musea wordt bij dit onderzoek betrokken.
- Zeeuwse kunstenaars: binnen de collectie bevinden zich clusters van werk van kunstenaars die prominent vertegenwoordigd zijn. Meer inzicht in hun oeuvre vraagt om verdiepend onderzoek.

Zichtbaarheid

We willen onze collectie niet alleen bewaren maar vooral ook tonen en delen. Dat doen we onder meer via de semipermanente presentaties Dit is Zeeland en Wonderkamers, met tijdelijke tentoonstellingen en door een flexibel uitleenbeleid. Daarnaast delen we onze collectie nadrukkelijk online: in 2025 lanceren we een nieuwe website, waarbij vanaf 2026 onze actuele collectie beschikbaar komt voor het publiek.

Wat gaan we doen:

ZM verwelkomt

- Mentale en fysieke belemmeringen worden binnen de beperkingen van het gebouw (Rijksmonument) waar mogelijk weggenomen; toegankelijkheid en gastvrijheid staan centraal.

ZM ontmoet

- Actieve samenwerking met vaste partners zoals het KZGW, RCE, provincie Zeeland en hedendaagse makers.
- Uitlenen van objecten aan diverse partners en locaties zodat de collectie verschillende doelgroepen bereikt.

ZM daagt uit

- Actieve samenwerking met onderzoekers en gemeenschappen, inclusief integreren van externe visies.
- Ontwikkelen en implementeren van beleid voor ethische omgang met gevoelige collecties en online presentatie.

ZM brengt tot bloei

- Uitbreiding van onderzoek naar koloniaal- en slavernijverleden, ongemakkelijk erfgoed, het Zeeuws zilver en het oeuvre van Zeeuwse kunstenaars.
- Vernieuwen en verbeteren van het depot en de opslagfaciliteiten, zodat de collectie toegankelijk blijft en optimaal onderhouden kan worden.
- Intensief onderhoud en restauratie van de collectie, gericht op duurzaam behoud en presentatie.
- Migratie van de collectiedatabase van Adlib naar MuseumPlus om digitale toegankelijkheid te vergroten.
- Online ontsluiten van de collectie via een nieuwe website.

eenZM

Eenzaamheid een epidemie

Door de coronapandemie is de aandacht voor eenzaamheid onder verschillende leeftijdsgroepen de laatste jaren sterk toegenomen. Was het eerder een probleem dat vooral aan ouderen werd gelinkt, door onderzoek wordt steeds meer bekend over eenzaamheid bij jongeren die nog altijd toeneemt. Daarnaast is er een andere ontwikkeling die eenzaamheid heeft versterkt.

Noreena Hertz, een Britse econoom, auteur en hoogleraar, geeft in haar boek "De Eenzame Eeuw" (2020) een brede definitie van eenzaamheid. In plaats van zich te beperken tot het traditionele begrip van eenzaamheid als sociaal isolement, benadrukt zij een bredere en diepere vorm van eenzaamheid die verband houdt met veranderende sociale structuren. Het neoliberale beleid van de afgelopen decennia, heeft een cultuur van individualisme en concurrentie gecreëerd. Mensen worden aangemoedigd om persoonlijke doelen na te streven, wat leidt tot een gebrek aan gemeenschapsgevoel. In plaats van samenwerking en solidariteit, ligt de focus op individueel succes. Voor Hertz is eenzaamheid ook een gevoel van vervreemding en niet verbonden zijn, zelfs in een wereld die steeds meer verbonden lijkt te zijn door technologie. "Het gaat er niet alleen om dat je geen steun ervaart in een sociale of familiecontext, maar ook dat je je in politiek en economisch opzicht buitengesloten voelt. De hedendaagse manifestatie van eenzaamheid, die een nieuwe vorm heeft gekregen door globalisering, verstedelijking, groeiende ongelijkheid, ontwrichting vanwege nieuwe technologie, bezuinigingen." Ze onderzoekt hoe moderne fenomenen, zoals sociale media, individualisering, economische ongelijkheid en politieke verdeeldheid, hebben bijgedragen aan

wat ze beschrijft als een epidemie van eenzaamheid.

'Als we de destructieve voortgang van de eenzaamheid willen stuiten en ons verloren gevoel van gemeenschap en cohesie willen herstellen, moeten we erkennen dat er stappen moeten worden gezet en dat we compromissen moeten sluiten – tussen individualisme en collectivisme, tussen eigenbelang en maatschappelijk welzijn, tussen anonimiteit en vertrouwdschap, tussen gemak en zorgzaamheid, tussen wat goed is voor onszelf en wat het beste is voor de gemeenschap, tussen vrijheid en broederschap' (Noreena Hertz, p. 25).

Ze roept beleidsmakers en de samenleving als geheel op om collectieve inspanningen te leveren, om menselijke verbindingen te herstellen en te versterken. Hertz pleit daarbij voor een holistische benadering die rekening houdt met zowel persoonlijke als structurele factoren die bijdragen aan de eenzaamheidsepidemie.

In de periode 2025-2028 neemt het Zeeuws Museum Noreena Hertz' oproep om menselijke verbindingen te versterken ter harte. We vinden het noodzakelijk om niet alleen te kijken naar het wegnemen van gevoelens van eenzaamheid voor groepen mensen maar om daarbij ook te kijken naar fundamentele en structurele oorzaken van eenzaamheid.

De gerichte doelgroep benadering (die we in de eerste BIS periode ontwikkeld hebben) wordt voortgezet, zodat we groepen mensen kunnen betrekken die voorheen niet of ondervertegenwoordigd waren in onze bezoekerspopulatie. Tegelijkertijd wordt gekeken hoe ook de huidige

museumbezoeker behouden en geactiveerd kan worden.

eenZM is verweven in de tentoonstellingen, programma's en educatie.

Impactonderzoek

Sinds 2022 voeren we impactonderzoek uit, onder andere binnen ons *eenZM*-programma (gericht op het bespreekbaar maken en verminderen van eenzaamheid). We gebruiken deze onderzoeksmethode om:

- Te beoordelen of onze programma's hun doelen bereiken en waar nodig aanpassingen te doen
- De effectiviteit van onze projecten te onderbouwen richting andere culturele organisaties en stakeholders

Voor het impactonderzoek werken we met de *Theory of Change*. Hiermee kunnen we helder in kaart brengen wat we doen, waarom we het doen en welk verschil het maakt. Op onze website rapporteren we regelmatig over (de voortgang van en bevindingen uit) onze impactonderzoeken.

TENTOON- STELLINGEN

Tentoonstellen

Het Zeeuws Museum heeft twee semipermanente presentaties: *Dit is Zeeland* op de derde verdieping van het gebouw en *Wonderkamers* op de vierde verdieping. Deze presentaties vormen de ruggengraat voor alle presentaties en tentoonstellingen. De presentaties worden steeds op onderdelen aangepast. Een grootscheepse herinrichting is voor de komende beleidsperiode niet voorzien omdat beide presentaties nog voldoende eigentijds zijn.

Dit is Zeeland

Dit is Zeeland is een verhaal over een verzameling eilanden in de monding van de Schelde. Ze wordt omgeven door water, zoet en zout. Gescheiden door water hebben de mensen op elk eiland hun eigen taal en gewoonten. De mensen zijn erg gehecht aan hun land. Daarom beginnen we daarmee.

Dit is een verhaal over het land dat we kennen van boerderijen en mensen in traditionele kleding. Op de vruchtbare zeeklei is het goed boeren. Enkele eeuwen geleden zijn het echter rijke koopmannen in steden als Vlissingen, Middelburg en Zierikzee die het imago van de eilanden bepalen.

Het land verandert en de kustlijn beweegt onder invloed van de zee. Het leven aan het water heeft grote voordelen maar geeft ook een permanente dreiging van overstroming. We laten de opbrengst zien maar ook de verwoestende kracht van het water en hoe mensen zich hiertegen beschermen. De zee neemt soms hele dorpen en steden mee.

Wanneer de Opstand tegen de Spaanse overheersing uitbreekt, weten de eilandbewoners precies waar ze wel en niet kunnen varen met hun schepen. Zo overwinnen ze de Spanjaarden.

Met de komst van nieuwe tijden, veranderde de wereld opnieuw.

Bewoners vertrokken naar verre oorden, om daar hun invloed uit te breiden en contacten te leggen over grenzen heen. Tegelijkertijd brachten deze ontmoetingen ook complexere verhalen met zich mee: van handel, uitwisseling, maar ook van ongelijkheid, verlies en niet zelden pijnlijke geschiedenissen waar we vandaag de dag opnieuw, met kritische blik, naar kijken.

De eilanden en hun bewoners hebben verschillende kleuren en geloven. Kijk hoe ze zichzelf zien en afbeelden. Aan het einde wacht het beeld dat de vakantieganger en de passant van de eilanden hebben, een beeld dat bepaald wordt door de oneindige kustlijn en het mooie licht.

Ieder zit op zijn eigen eiland en ziet de wereld vanuit een ander perspectief. *Dit is Zeeland* brengt vele perspectieven samen en viert zo het leven in het land van zee.

Wonderkamers

In 17e- en 18e-eeuwse kenniskabinetten brengen verzamelaars bijzondere objecten uit natuur en cultuur bijeen. Wonderkamers van het Zeeuws Museum zijn geïnspireerd op deze historische *Wunderkammer*. Vanaf de 18e eeuw gaan in Nederland genootschappen verzamelingen aanleggen. Een van deze genootschappen is het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen. Het wordt in 1769 opgericht ter bevordering van wetenschapsbeoefening in Zeeland. Met de huidige inrichting van Wonderkamers viert het Zeeuws Museum het 250-jarig bestaan van het Zeeuws Genootschap.

In deze presentatie staan twee pijlers van het Genootschap, kunst en wetenschap, centraal. De drie kamers bevatten een gevarieerde collectie van ruim 200 objecten verdeeld over 50 thema's. Iedere vitrine heeft zijn eigen

onderwerp. De geselecteerde objecten verenigen, op verschillende manieren, kunst en wetenschap.

Cirque de Pepin

Overeenkomstig met de vaak prachtig uitgevoerde kabinetten van de *Wunderkammer*, zijn ook deze *Wonderkamers* van een originele omlijsting voorzien. Kunstenaar Pepijn van den Nieuwendijk (Cirque de Pepin) heeft de muurschilderingen aan de buitenzijde van de kamers geschilderd. Ze zijn geïnspireerd op objecten die in *Wonderkamers* te zien zijn; soms een heel object, een andere keer een detail. Van den Nieuwendijk heeft vrijelijk geput uit de collectie en zo een eigen nieuwe wonderwereld gecreëerd.

Tijdelijke presentaties – visie en beleid

De eerste en tweede verdieping van het museum zijn bestemd voor tijdelijke presentaties. Ons uitgangspunt is dat tentoonstellingen minimaal één jaar te zien zijn. Deze keuze maken wij vanuit duurzaamheidsoverwegingen: het verlengen van de looptijd vermindert transport- en opbouwbelasting en zorgt voor een verantwoorde inzet van middelen. Bovendien bieden we zo ook onze herhaalbezoekers – die jaarlijks langskomen – telkens iets nieuws om te zien of te beleven. Een kortere tentoonstellingsduur komt doorgaans alleen voor wanneer bruikleengevers of samenwerkingspartners hier specifieke voorwaarden aan stellen.

Eerste verdieping: streekdracht met een nieuwe blik

Op de eerste verdieping presenteren wij tentoonstellingen die voortkomen uit onze streekdrachtcollecties. Daarbij kiezen we altijd voor een verrassende invalshoek, zodat bezoekers op een nieuwe manier naar streekdracht kijken. Wij hanteren

bewust het woord *streekdracht* in plaats van *klederdracht*, omdat het gaat om kleding die specifiek herkomst en identiteit uit een bepaalde regio of eiland weerspiegelt. Ons doel is de waardering voor streekdracht – of elementen daaruit – te vergroten.

Tweede verdieping: veelzijdige thema's met een Zeeuwse verbinding

Op de tweede verdieping tonen wij uiteenlopende tentoonstellingen met altijd een inhoudelijke relatie tot *Dit is Zeeland* of, in mindere mate, *Wonderkamers*. We benutten de diversiteit van onze collectie en programmeren voor verschillende doelgroepen. Zo kan de ene tentoonstelling conceptueel van aard zijn, zoals *Nooit meer werken* met hedendaagse kunst, gevolgd door een expositie met 17e-eeuwse werken van Adriaen van de Venne en daarna een tentoonstelling over het Zeeuwse slavernijverleden.

Deze variatie houdt het museum levendig en verrassend. Onze collectie is breed en omvat onder meer natuurhistorie, streekdracht, oude kunst, etnografica, archeologie en hedendaagse kunst. De verbindende factor is steeds de relatie met het verleden en heden van Zeeland. Met onze tentoonstellingen ontsluiten we deze veelzijdige collectie voor het publiek waarbij we, vanwege de beperkte ruimte, bewust kiezen voor roulatie om zoveel mogelijk objecten te tonen.

Samenwerking en uitvoering

Naast objecten uit onze eigen collectie bevatten de tentoonstellingen vaak (Zeeuws) erfgoed uit andere musea, instellingen of particuliere collecties. De samenstelling is meestal in handen van onze eigen tentoonstellingsmakers maar soms

schakelen we een gastcurator in. Voor tentoonstellingsbouw, vormgeving en verlichting werken we samen met zelfstandige professionals en bedrijven, veelal afkomstig uit Zeeland.

Voorlopig programma 2025-2028

In de afgelopen jaren hebben wij gewerkt met een grotendeels vastgelegd meerjarenprogramma voor tentoonstellingen. In de praktijk heeft deze werkwijze echter geleid tot beperkte ruimte voor nieuwe projecten en samenwerkingen.

Sinds 2023 werken wij bovendien steeds vaker in co-creatie met en voor leden van verschillende gemeenschappen in onze omgeving. Deze ontwikkeling onderstreept het belang van flexibiliteit in onze programmering.

Wij hebben daarom besloten om het tentoonstellingsprogramma minder rigide vast te leggen, zodat we beter kunnen inspelen op actuele ideeën en initiatieven. Hierbij streven we naar een balans: enerzijds voldoende ruimte voor nieuwe, vaak samenwerkingsgerichte projecten, anderzijds voldoende voorbereidingstijd om de kwaliteit en haalbaarheid van onze tentoonstellingen te waarborgen. Het concept programma ziet er als volgt uit:

DARN

(november 2024 – februari 2026)

Vertrekkend vanuit de verzameling merklappen en eindeloos verstelde hemden uit de textielcollectie van het museum, laat deze tentoonstelling de schoonheid van het betere herstelwerk zien én de emoties die ermee samengaan. Een paar eeuwen lang zijn de lessen borduur- en stopwerk de belangrijkste in het meisjesonderwijs. De steken moeten tot in de perfectie worden uitgevoerd, iedere keer opnieuw. Als je naar de oefenlappen kijkt, krijg je bewondering voor de

jonge maaksters en realiseer je je hoeveel bloed, zweet en tranen erin zitten. De kunst van het herstellen raakt in de vergetelheid door welvaart en de komst van *fast fashion*. Er zijn hele generaties die nog geen knoop kunnen aannaaien. Inmiddels is zelf kleding maken en repareren weer helemaal hot. Opvallend veel hedendaagse modeontwerpers en kunstenaars halen inspiratie uit ‘ouderwets’ brei-, haak- en stopwerk en passen het toe in hun creaties. Dat op deze manier met je handen bezig zijn ook van therapeutische waarde is, zie je aan objecten gemaakt door mensen in geestesnood. Binnen de muren van een psychiatrische instelling vinden ze in het handwerken troost, therapie en een vorm van protest.

BODEMJUWEELTJES

(juni 2025 – maart 2026)

In samenwerking met het Rijksmuseum voor Oudheden, laat het Zeeuws Museum de betekenis en materialiteit zien van sieraden, gevonden in Nederlandse bodem. Ieder opgegraven sieraad voegt iets toe aan de manier waarop we naar het verleden en naar onszelf kijken. Sieraden zijn van alle tijden, een van de oudste stukken in de tentoonstelling is een hanger gemaakt van zwijgentand uit 9000 - 4000 v. Chr.. Sommige van deze stukken zijn verrassend tijdloos en zouden niet misstaan bij een hedendaagse outfit. Ze vertellen iets over smaak en mode, maar ook over handelsnetwerken, culturele contacten, sociale status en geloof. *Bodemjuweeltjes* gaat in op de betekenis en het materiaal van de sieraden maar laat vooral de schoonheid van soms duizenden jaren oude hangers, kettingen, ringen, armbanden, kledingspelden, gespen en haarnaalden zien.

EIGENDOM (werktitel) (2026 – 2027)

In deze tijd waarin privé-eigendom volstrekt vanzelfsprekend wordt gevonden, is het moeilijk voor te stellen dat dit niet altijd zo is geweest. In deze tentoonstelling duiken we in de geschiedenis, het heden en de toekomst van bezit. Daarnaast gaan we op zoek naar alternatieve visies op particulier en collectief bezit.

DIT IS ZEELAND

Met de verhalen die opgehaald worden in het kader van de tentoonstelling Heden van het slavernijverleden (2024/2025) en advies van de werkgroep slavernij en koloniale geschiedenis wordt in 2026 een aanpassing gedaan aan de semipermanente collectiepresentatie *Dit is Zeeland*.

ZEEUWS ZILVER (werktitel) (2028)

Onder kenners en verzamelaars is Zeeuws zilver echt een begrip. Het wordt in deze tentoonstelling in een breed historisch perspectief geplaatst. Niet alleen worden bijzondere zilveren objecten getoond maar ook wordt er ingegaan op de makers van deze zilveren voorwerpen en op de opdrachtgevers ervan. Hoe kwamen die laatsten bijvoorbeeld aan hun rijkdom? Welke weg heeft het ruwe zilver afgelegd voor het hier in Zeeland kon worden bewerkt?

Wat gaan we doen:

ZM verwelkomt

- Iedere tentoonstelling wordt ondersteund door toegankelijke verdiepingsprogramma's (rondleidingen, workshops, lezingen).

ZM ontmoet

- Stimuleren van kruisbestuiving via samenwerking met scholen, culturele partners, bedrijven en vaste partners zoals KZGW, RCE, provincie en makers.
- Versterken van langdurige, gelijkwaardige samenwerkingen met gemeenschappen en partners.

ZM daagt uit

- Actieve samenwerking met onderzoekers en gemeenschappen, inclusief integreren van externe visies (bijvoorbeeld in *Dit is Zeeland*).
- Tentoonstellingen en programma's die uitnodigen tot reflectie en dialoog over actuele maatschappelijke vraagstukken.

ZM brengt tot bloei

- Het museum biedt inspirerende belevingen, kennis en ruimte om te groeien, voor alle doelgroepen.

PROGRAMMA'S, EDUCATIE EN VERDIEPING

In de komende jaren zetten we volop in op het verbreden en diversifiëren van ons publiek. Dat doen we door samen te werken met uiteenlopende gemeenschappen, het ontwikkelen van programma's op maat én het vergroten van de toegankelijkheid van het museum. Voor het vergroten van de fysieke toegankelijkheid zijn er grote knelpunten als gevolg van de rijksmonumentstatus en omvang van het gebouw.

Fysieke drempels die we momenteel ervaren zijn onder andere:

- De gesloten uitstraling van ons gebouw.
- Beperkte liftcapaciteit waardoor groepen met bezoekers die hulpmiddelen gebruiken – zoals rollators – niet altijd kunnen komen.
- Een beperkte oppervlakte (ca. 800 m²) voor tentoonstellingen en groepsontvangsten.
- Te weinig ruimte in onze museumwinkel en het museumcafé om een volwaardige exploitatie mogelijk te maken.
- Onvoldoende faciliteiten om groepen die behoefte hebben aan rust of privacy en schoolklassen goed te kunnen ontvangen.

Mentale drempels die een bezoek in de weg kunnen staan, zijn bijvoorbeeld:

- Onbekendheid met ons museum of musea in het algemeen.
- Financiële belemmeringen.
- De behoefte aan extra voorzieningen, bijvoorbeeld voor bezoekers met een fysieke of mentale beperking.

Het Zeeuws Museum is een plek waar bezoekers kunnen ontdekken, ervaren en nadenken. Iedereen, ongeacht leeftijd, opleiding of beperking, kan hier leren en zijn of haar nieuwsgierigheid volgen. We willen mensen verbinden, kennis verdiepen en talenten ontwikkelen. Onze programma's nodigen uit om samen te kijken, te praten, te bedenken en te maken – met plezier.

Een belangrijke pijler in onze programma's is *Enquiry Based Learning* (EBL); leren door vragen te stellen. Hierbij bestaan er geen goede of foute antwoorden. Onze museumdocenten en rondleiders stimuleren deelnemers om zelf vragen te formuleren en met elkaar in open, gelijkwaardige gesprekken te gaan. Deze begeleiders beschikken over gedegen kennis van de onderwerpen maar hun rol verschuift steeds meer van zender van informatie naar coach, facilitator en inspirator.

Verbinden door samenwerking

Het Zeeuws Museum ziet zichzelf als een verbindende factor in de samenleving. We werken samen met het onderwijs, culturele en maatschappelijke instellingen, kunstenaars en het bedrijfsleven. Waar mogelijk hanteren we een generatie-overstijgende aanpak: jong en oud brengen elk hun eigen perspectief en levenservaring mee, wat leidt tot inspiratie over en weer.

Voor scholen ontwikkelen we programma's die aansluiten op en waarde toevoegen aan het bestaande curriculum. Veel van onze onderwijsprogramma's zijn vakoverstijgend en helpen docenten meerdere kerndoelen te behalen. Ze worden altijd in samenspraak met de onderwijssector ontwikkeld en getest, zodat we zeker weten dat ze goed aansluiten bij de doelgroep.

Een stimulerende aanpak voor iedereen

Onze verdiepingsprogramma's zijn bedoeld voor alle leeftijden en doelgroepen. De nadruk ligt op een begeleidende en coachende rol van onze museumdocenten, waarbij we focussen op het stimuleren van eigen ontdekking.

Toegankelijk voor iedereen

In de komende beleidsperiode hanteren we het principe: toegankelijk voor één = toegankelijk voor allen. Dit betekent:

- Programma's worden ontwikkeld met specifieke doelgroepen in gedachten, maar zijn óók aantrekkelijk en relevant voor andere bezoekers.
- We gebruiken inclusieve, begrijpelijke taal, afgestemd op onze bezoekers, in samenwerking met onze communicatieafdeling.
- Bestaande programma's voor specifieke doelgroepen, stellen we open voor andere geïnteresseerden.

Vooruitblik

Een belangrijk vraagstuk voor de komende jaren is de mogelijke impact van de Wet DBA op de inzet van museumdocenten. Hoewel er nu nog een uitzondering geldt, houden we rekening met een scenario waarin we op zoek moeten naar alternatieve werkvormen. Dat biedt ook kansen om met innovatieve vormen van groepsbegeleiding te komen.

Wat gaan we doen:

ZM verwelkomt

- Principes "toegankelijk voor één = toegankelijk voor allen" toepassen bij alle programma's.
- Iedere tentoonstelling ondersteund met toegankelijke verdiepingsprogramma's (workshops, rondleidingen, lezingen).
- Mentale en fysieke belemmeringen worden binnen de beperkingen van het gebouw (Rijksmonument) waar mogelijk weggenomen; toegankelijkheid en gastvrijheid staan centraal.

ZM ontmoet

- Stimuleren van kruisbestuiving via samenwerking met scholen, culturele partners, bedrijven en vaste partners (zoals KZGW, RCE, provincie, makers).
- Generatie-overstijgende projecten die jong en oud verbinden.

ZM daagt uit

- Toepassing van Enquiry Based Learning en co-creatie met specifieke doelgroepen (bijvoorbeeld jongeren).

ZM brengt tot bloei

- Het museum biedt inspirerende belevingen en ruimte voor persoonlijke en maatschappelijke groei.
- Speciale programma's, user generated content en verdiepingstrajecten stimuleren participatie.
- Projecten als DARN tonen de creatieve en therapeutische kracht van handwerken.
- Deskundigheidsbevordering voor docenten, medewerkers en vrijwilligers (ethiek, inclusie, dialoog).
- Bezoekers ontwikkelen kennis en talent op eigen tempo en volgens eigen interesses.

COMMUNICATIE, MARKETING EN MAAT- SCHAPPELIJKE POSITIE

Het museum zet diverse communicatie- en marketingmiddelen in om het imago te versterken en beter te laten aansluiten bij onze missie en visie. In een gepolariseerde samenleving, lijkt het soms alsof we elkaar niet meer begrijpen. Toch delen we, ondanks uiteenlopende oplossingen voor problemen, vaak dezelfde zorgen en waarden. Vanuit die gezamenlijke waarden en zorgen werken wij als museum. Ons doel is om te verbinden: mensen met elkaar en met verschillende perspectieven. Door deze benadering verwachten we ons publieksbereik te verbreden en de toegankelijkheid van het museum te vergroten.

Doelgroepen

Het publiek van het museum bestaat voornamelijk uit vakantiegasten, dagjesmensen die ook Middelburg bezoeken en bewoners van Zeeland. De komende beleidsperiode richten we ons op het diversifiëren van ons bereik. Dat doen wij samen met partners. Daarbij ligt een extra focus op:

- (gekozen) families
- jongeren (16 – 25 jaar)
- (kwetsbare) groepen waarin veel eenzaamheid voorkomt

Publieksbereik verbreden

Sinds 2023 zet het Zeeuws Museum zich actief in voor het tonen van diverse en inclusieve beelden via folders, flyers, advertenties en online kanalen zoals de website en sociale media. Hierbij streven wij naar representatieve, veelzijdige en authentieke beeldkeuzes die bijdragen aan een inclusieve cultuursector. We hanteren de Code Diversiteit & Inclusie als richtlijn bij het selecteren van ons beeldmateriaal.

Door mensen met uiteenlopende achtergronden in beeld te brengen – variërend in huidskleur, kledingstijl, leeftijd, gender, zichtbare en

onzichtbare beperkingen en lichaamsbouw – willen wij een breed en realistisch beeld van de samenleving en van onze bezoekers weergeven. Hoe meer bezoekers zich herkennen in onze uitingen, hoe groter de kans dat zij zich betrokken voelen bij het museum. Op deze manier benadrukken we dat het Zeeuws Museum van én voor iedereen is. In de komende jaren willen we de (digitale) beeldvorming verder versterken en uitbreiden, zodat we online nog meer mensen en groepen kunnen vertegenwoordigen. Deze aanpak sluit aan bij onze programmering en tentoonstellingen.

Digitale toegankelijkheid vergroten

In 2025 lanceert het Zeeuws Museum een nieuwe website die voldoet aan de criteria voor inclusiviteit en toegankelijkheid, zoals beschreven in de European Accessibility Act. De eerste versie van de website zal een beperkte hoeveelheid inhoud bevatten en in 2026 stapsgewijs worden uitgebreid.

Het is voor het museum van groot belang dat de gekozen ontwikkelpartner het fysieke museum op een accurate en inspirerende wijze kan vertalen naar de digitale omgeving. Daarbij dienen de huisstijl, collectie, lopende projecten, tentoonstellingen, missie en visie duidelijk herkenbaar te zijn voor onze online bezoekers. Even essentieel is dat de ontwikkelpartner hoog scoort op het vlak van digitale inclusiviteit, zodat wordt voldaan aan de eisen van de nieuwe Europese wetgeving.

User generated content

De afgelopen jaren heeft het Zeeuws Museum een verschuiving gemaakt van collectie gedreven naar mensgerichte (online) communicatie. Naast het bieden van educatieve en informatieve feiten over objecten, leggen we steeds meer de nadruk op de persoonlijke verhalen die erachter schuilen.

We willen nadrukkelijk ook de perspectieven van onze bezoekers laten zien. Wat betekenen tentoonstellingen of objecten voor hen? Welke emoties en herinneringen roepen zij op? Door gebruik te gaan maken van *user generated content* – door bezoekers gecreëerde teksten, foto's of video's – verrijken we ons online verhaal met uiteenlopende en authentieke invalshoeken.

Zo ontstaat een dynamische, interactieve digitale omgeving waarin bezoekers niet alleen consumeren maar ook deelnemen en bijdragen. Dit sluit aan bij onze bredere missie.

Waarden-gedreven keuzes

De komende beleidsperiode bepalen we hoe wij omgaan met gevoelige vraagstukken waarbij zorgvuldigheid, respect en maatschappelijke verantwoordelijkheid centraal staan. Wij leggen hierover verantwoording af in onze jaarverslagen, zodat ons publiek kan volgen welke afwegingen wij maken en waarom.

Een belangrijk thema is de vraag óf en hóe wij onze collectie online delen. Onze collectie is divers en bevat ook objecten met een gevoelig karakter, zoals menselijke resten of voorwerpen met een complexe herkomstgeschiedenis. Het tonen van deze objecten vraagt om een ethische benadering, waarbij wij zorgvuldig afwegen wat wel of niet publiek getoond wordt – zowel in het museum als via digitale kanalen. Bij elke keuze staat respect voor de herkomst, de betekenis en de betrokken gemeenschappen voorop.

Daarnaast staan we als museum-organisatie regelmatig voor de vraag hoe wij ons verhouden tot actuele maatschappelijke en politieke thema's. In een tijd waarin nieuws zich razendsnel verspreidt, moeten we bepalen wanneer en hoe wij ons

uitspreken. Deze afwegingen zijn complex, omdat wij enerzijds een stem willen laten horen die past bij onze waarden, maar anderzijds een inclusieve plek willen blijven waar iedereen zich welkom voelt. Wij werken vanuit de overtuiging dat een organisatie uit meerdere mensen bestaat, ieder met eigen opvattingen maar dat er toch een gezamenlijke, waarden-gedreven lijn nodig is in onze publieke uitingen – zowel op social media als in andere communicatiekanalen.

Door deze keuzes expliciet te maken en te onderbouwen vanuit onze waarden en missie, streven wij ernaar om een open, verantwoordelijke en betrouwbare organisatie te zijn die zorgvuldig balanceert tussen maatschappelijke betrokkenheid en toegankelijkheid voor een breed publiek.

Wat gaan we doen:

ZM verwelkomt

- De nieuwe website weerspiegelt de diversiteit van bezoekers en voldoet aan toegankelijkheidscriteria.

ZM ontmoet

- Inclusieve communicatie en beeldvorming gericht op brede representatie van de samenleving.

ZM daagt uit

- Ontwikkelen en implementeren van beleid voor ethische omgang met gevoelige collecties en online presentatie.
- Zoeken naar balans: transparant deelnemen aan maatschappelijke debatten én een veilige ruimte bieden voor iedereen.

ZM brengt tot bloei

- Speciale programma's, user generated content en verdiepingstrajecten stimuleren participatie.
- Jaarlijkse verantwoording in transparant jaarverslag (impact, keuzes, dilemma's, prestaties).

ORGANISATIE, BEDRIJFS- VOERING EN DUUR- ZAAMHEID

Basis op orde

Het Zeeuws Museum opereert in een snel veranderende samenleving, waarin flexibiliteit en veerkracht noodzakelijk zijn. Maatschappelijke crises, zoals de COVID-19-pandemie en personeelstekorten, onderstrepen het belang van goed strategisch personeelsbeleid. Digitalisering en kunstmatige intelligentie bieden kansen voor efficiëntie en publieksbereik maar vergroten ook de kwetsbaarheid voor cybercriminaliteit.

Huisvesting

De huidige locatie in de abdij voldoet niet aan de eisen op het gebied van veiligheid, klimaatbeheersing, duurzaamheid en toegankelijkheid. Beperkte ruimte en een kleine lift, belemmeren de ontvangst van bepaalde doelgroepen. Deelname aan het provinciale onderzoek naar het Collectiecentrum Zeeland, biedt kansen om deze knelpunten op te lossen.

Organisatie

Het museum beschikt over circa 19 fte vaste medewerkers, aangevuld met projectmedewerkers, vrijwilligers (ca. 40) en een flexibele schil van zzp'ers en lokale bedrijven. Diensten zoals p&o, salarisadministratie, schoonmaak en ICT zijn uitbesteed. Er is een eigen bedrijfsbeveiliging en inzet op medewerker ontwikkeling via het Persoonlijk Budget Duurzame Inzetbaarheid (PBDI). Personeelsrisico's worden beheerst door inzet van tijdelijke contracten via uitzendbureaus en een verzuimverzekering.

Veiligheid en Risicobeheer

Integrale veiligheid omvat medewerkers, bezoekers, collectie en digitale infrastructuur. Jaarlijkse risicoanalyses, calamiteitenplannen en externe audits borgen de kwaliteit. Toename van cyberrisico's en afhankelijkheid

van digitale systemen krijgen extra aandacht.

Verzekeringen

Verzekerbare risico's zijn zoveel mogelijk afgedekt. Er zijn o.a. aansprakelijkheids-, inventaris-, collectie- en ziekteverzuim-verzekeringen. In 2025 wordt een cyberverzekering overwogen.

Cultureel ondernemerschap

Het museum werkt missie gedreven en maatschappelijk verantwoord, met een focus op duurzaam beheer van de collectie en het monumentale pand. Kerntaken worden gefinancierd uit subsidies en entreegelden; aanvullende programmering uit projectbijdragen, sponsoring en de VriendenLoterij.

De codes

Het Zeeuws Museum is een geregistreerd museum (Museum-register Nederland) en onderschrijft daarmee de *ICOM Ethische Code* als basis voor professioneel zelfregulering. Deze code vormt een fundament voor het handelen van alle museummedewerkers en anderen binnen de museale gemeenschap. Ze geeft minimumnormen voor gedrag en kwaliteit, en legt vast welke verwachtingen het publiek mag hebben van een museum als publieke en maatschappelijke instelling.

Naast de ICOM-code onderschrijft het Zeeuws Museum ook de *Governance Code Cultuur*, de *Fair Practice Code* en de *Code Diversiteit & Inclusie*. Deze codes bieden ons richting en inspiratie op het vlak van goed bestuur, transparantie, inclusiviteit en duurzaamheid. Ze stimuleren ons om te bouwen aan een organisatie die recht doet aan onze medewerkers, partners, publiek en de samenleving.

Governance Code Cultuur

Deze code, geïntroduceerd in 2019, biedt kaders voor goed bestuur en zorgvuldig toezicht in culturele instellingen. Ze stimuleert kritisch nadenken en bewust handelen van bestuur en toezicht en biedt praktische handvatten voor diverse situaties. Het Zeeuws Museum voldoet aan deze normen en evalueert jaarlijks of aanpassingen nodig zijn. In het jaarverslag leggen we verantwoording af over de toepassing van de code.

Fair Practice Code

Deze gedragscode fungeert als moreel kompas voor ondernemen en werken binnen kunst, cultuur en creatieve industrie. De nadruk ligt op solidariteit, diversiteit, inclusie, transparantie en duurzaamheid. Voor de komende beleidsperiode richten wij ons op:

- Het versterken van solidariteit, diversiteit en inclusie, in lijn met de *Code Diversiteit & Inclusie*.
- Transparantie en vertrouwen bij opdrachtverlening: we geven de voorkeur aan onderaannemers die de *Fair Practice Code* volgen en de cao van hun sector hanteren.
- Het verder vormgeven van duurzaam personeelsbeleid en scholing om duurzame inzetbaarheid te bevorderen.

Code Diversiteit & Inclusie

Deze code streeft naar een culturele sector die de rijke diversiteit van de samenleving weerspiegelt en gelijkwaardige toegankelijkheid biedt aan iedereen: als maker, producent, werknemer en publiek. Het uitgangspunt is een sector waarin iedereen zich gewaardeerd, gehoord en thuis voelt.

Sinds 2020 is het Zeeuws Museum lid van het landelijke netwerk **Musea Bekennen Kleur**, wat heeft geresulteerd in een concreet actieplan, opgesteld

in nauwe samenwerking met medewerkers.

- Personeel: we werken aan een nulmeting van de samenstelling van ons team en vertalen dit naar doelen die passen bij onze Zeeuwse omgeving.
- Publiek: onze communicatie wordt inclusiever en gericht om diverse publieksgroepen beter te bereiken en te betrekken. Hiervoor ontwikkelen we ook meetinstrumenten om vooruitgang te monitoren.
- Programma: een werkgroep 'Ongemakkelijk erfgoed' brengt objecten met koloniale herkomst in kaart en adviseert over presentatie. Ook werken we nauw samen met de werkgroep Slavernij- en koloniale geschiedenis en de community 'Gekozen familie' om programma's toegankelijker te maken.
- Partners: we zoeken langdurige en gelijkwaardige samenwerkingen, met aandacht voor continuïteit en ontmoetingen buiten projectkaders.

Duurzaamheid

Hoewel er nog geen eenduidige richtlijn is binnen de cultuursector, voelt het museum zich sterk verbonden met duurzame ontwikkeling zoals geformuleerd in de *Global Sustainable Development Goals*. We erkennen onze verantwoordelijkheid om de negatieve impact, onder meer op energieverbruik, materiaalgebruik en reizen, zoveel mogelijk te beperken en positieve effecten te versterken.

Duurzaamheid zien we breed en integraal:

- vermindering van energieverbruik en optimale klimaatbeheersing.
- verantwoord IT-beheer, met aandacht voor opslag en het gebruik van AI.

- duurzaam HR-beleid, gericht op onder andere reizen, diversiteit, inclusie en eerlijke beloning.
- verantwoorde inkoop van tentoonstellingsmaterialen en organisatie ondersteunende producten.
- programmering en tentoonstellingen die bijdragen aan bewustwording en duurzaamheid.

Al dit beleid wordt continu verder ontwikkeld en uitgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn het klimaatakkoord voor musea, de inzet van warmte-koude-installaties, slim reisbeleid, hergebruik van materialen en lokale, biologische producten voor museumcafé en -winkel.

Onze communicatie is voor een groot deel digitaal, met minimaal drukwerk en een jaarverslag dat uitsluitend en volledig online beschikbaar is.

We volgen een stappenplan snelle verbeteringen zoals het verder verduurzamen van afvalbeleid en inkoop, een helder IT-beleid, het in kaart brengen van onze ecologische voetafdruk en het informeren over mogelijke duurzaamheidskeurmerken zoals BREEAM (internationaal duurzaamheidskeurmerk).

Wat gaan we doen:

ZM verwelkomt

- Mentale en fysieke belemmeringen worden weggenomen; toegankelijkheid en gastvrijheid staan centraal.
- Actieve inzet op verduurzaming van faciliteiten, inkoop, afvalbeheer en energieverbruik.
- Informatie- en beveiligingsplan, digitale strategie, onderzoek online verdienmodel.

ZM ontmoet

- Versterken van langdurige, gelijkwaardige samenwerkingen met partners en gemeenschappen, los van korte projecten.
- Communicatie en beeldvorming inclusiever maken, gericht op een bredere afspiegeling van onze diverse bezoekers.
- Ontwikkelen van meetinstrumenten om publieksbereik en inclusie te monitoren en te verbeteren.

ZM daagt uit

- Ontwikkelen en implementeren van beleid voor de ethische omgang met gevoelige collecties en het afwegen van wat online wordt gedeeld.
- Actieve rol in onderzoek en presentatie van ongemakkelijk erfgoed, koloniale geschiedenissen en slavernijverleden.
- In gesprek met opdrachtnemers over toepassing van *Fair Practice Code* en sociale duurzaamheid.

ZM brengt tot bloei

- Opleiden en ondersteunen van medewerkers en vrijwilligers in ethiek, inclusie en duurzaamheid.
- Transparantie vergroten door jaarlijks verantwoording af te leggen in jaarverslagen over naleving van codes, duurzaam-

heidsprestaties en maatschappelijke betrokkenheid.

- Vormgeven van een duurzame en inclusieve werkplek (nulmeting en concrete doelstellingen).
- Verduurzaming van faciliteiten, inkoop, afvalbeheer en energie.
- Uitrollen van samenhangend duurzaamheidsbeleid (energie, materiaal, personeel, programmering).
- Integreren en naleven van relevante codes (*Fair Practice*, *Governance Code Cultuur*, *Code D&I*).
- Jaarlijkse verantwoording in transparant jaarverslag (impact, keuzes, dilemma's, prestaties).

HUISVESTING

Het Zeeuws Museum kent een geschiedenis van verhuizen en huisvestingsuitdagingen. In 1961 vestigde het museum zich aanvankelijk in het genootschapsgebouw aan de Wagenaarstraat, maar deze locatie bleek niet geschikt voor een moderne museale functie. Sinds 1972 bevindt het Zeeuws Museum zich daarom in een deel van het eeuwenoude abdijcomplex in het centrum van Middelburg. Dit unieke, monumentale gebouw uit de 11e/12e eeuw is niet alleen het onderkomen van het museum maar herbergt tevens het provinciehuis en een aantal kerken.

Het abdijcomplex geldt als een architectonisch hoogtepunt en vormt met het Abdijsplein, monumentale bomen en een terras bij de entree een belangrijke ontmoetingsplek voor bezoekers en inwoners. De sfeer van het gebouw draagt bij aan de beleving van museumbezoek en maakt het een cultureel hart van de stad. In de periode 2000-2007 is het museum en depot geheel verbouwd zodat het weer aan de eisen van die tijd voldoet.

De huisvesting van het Zeeuws Museum is een cruciale pijler voor het waarmaken van de maatschappelijke, educatieve en museale ambities van de organisatie. De huidige locatie in het historische abdijcomplex in Middelburg biedt zowel kansen als uitdagingen omtrent toegankelijkheid, duurzaamheid, veiligheid en collectiebeheer.

Huidige situatie en urgentie

De abdij voldoet niet aan de hedendaagse eisen op het gebied van veiligheid, duurzaamheid en toegankelijkheid. Beperkte ruimte en een kleine lift belemmeren de ontvangst van bepaalde doelgroepen, zoals mensen met een fysieke beperking of (school)groepen. De gesloten uitstraling van het gebouw, beperkte ruimte in het gebouw voor de museale functies, de

te kleine liftcapaciteit en onvoldoende faciliteiten voor de museumwinkel en het café vormen structurele knelpunten. Ook het kantoor voldoet niet aan de huidige Arbo eisen en regels met betrekking tot toegankelijkheid. Deze knelpunten zijn vrijwel onoplosbaar in het huidige gebouw.

Het depot, sinds 2005 in gebruik, is inmiddels te klein en heeft aanzienlijke investeringen nodig. Het moet voldoen aan moderne eisen voor veiligheid, klimaat en arbeidsomstandigheden. Deelname aan het provinciale onderzoek naar het Collectiecentrum Zeeland biedt kansen om deze knelpunten duurzaam aan te pakken en de collectie ook in de toekomst veilig onder te brengen.

Visie en ambities

Samen met de provincie Zeeland en de gemeente Middelburg staat het Zeeuws Museum aan de vooravond van belangrijke vernieuwingen in huisvesting voor museum, depot en kantoor. Deze vernieuwing is essentieel voor het versterken van onze kerntaken en maatschappelijke betrokkenheid.

De samenwerking met de provincie en andere partners moet resulteren in een toekomstbestendige huisvesting op een A-locatie die recht doet aan de collectie én aan een divers publiek. Het museum streeft daarbij naar een instituut dat toegankelijk is voor iedereen: "Toegankelijk voor één = toegankelijk voor allen."

Toegankelijkheid

Het museum streeft ernaar om zoveel mogelijk mentale en fysieke belemmeringen weg te nemen zodat gastvrijheid en zorg centraal staan voor elke bezoeker. Hier hoort het verbeteren van de bereikbaarheid en het verlagen of wegnemen van financiële drempels bij.

Wat gaan we doen:

ZM verwelkomt

- Mentale en fysieke belemmeringen worden binnen de beperkingen van het gebouw (Rijksmonument) waar mogelijk weggenomen; toegankelijkheid en gastvrijheid staan centraal.
- Het nieuw te realiseren museum is toegankelijk en voldoet aan de eisen.

ZM ontmoet

- In het nieuwe museum zijn ruimtes voor ontmoeting en reflectie.

ZM brengt tot bloei

- Vernieuwen en verbeteren van het depot en de opslagfaciliteiten, zodat de collectie toegankelijk blijft en optimaal onderhouden kan worden.

SAMEN- VATTING VAN DE ACTIE- PUNTEN

In de vorige hoofdstukken staat ons beleid op de verschillende terreinen beknopt weergegeven en per pijler een aantal actiepunten. Sommige actiepunten komen op meerdere plaatsen voor, omdat ze bijvoorbeeld effect hebben op onze omgang met collecties, partners en programma's. Hieronder daarom een opsomming van onze voornemens, waarbij gelijk(soortig)e actiepunten zijn samengevoegd.

ZM verwelkomt (focus op toegankelijkheid, gastvrijheid en zorgzaam museum)

- Mentale en fysieke belemmeringen worden waar mogelijk weggenomen: toegankelijkheid en gastvrijheid staan centraal.
- Het gewenste toekomstige museumgebouw zit op een A-locatie en voldoet aan de eisen van de tijd en aan bovenstaand actiepunt.
- Principe "toegankelijk voor één = toegankelijk voor allen" toepassen bij alle programma's.
- Iedere tentoonstelling ondersteund met toegankelijke verdiepingsprogramma's (workshops, rondleidingen, lezingen).
- De nieuwe website weerspiegelt de diversiteit van bezoekers en voldoet aan toegankelijkheidscriteria.

ZM ontmoet (focus op samenwerking, verbinding en inclusieve communicatie)

- Stimuleren van kruisbestuiving via samenwerking met scholen, culturele partners, bedrijven en vaste partners (zoals KZGW, RCE, provincie, makers).
- Generatie-overstijgende projecten die jong en oud verbinden.
- Versterken van langdurige, gelijkwaardige samenwerkingen met gemeenschappen en partners.
- Inclusieve communicatie en beeldvorming gericht op brede representatie van de samenleving.
- Ontwikkelen van meetinstrumenten om publieksbereik en inclusie te monitoren en verbeteren.
- Uitlenen en beschikbaar stellen van collectiestukken zodat meerdere publieksgroepen bereikt worden.
- In het nieuwe museum zijn ruimtes voor ontmoeting en reflectie

**ZM daagt uit
(focus op onderzoek,
maatschappelijke vragen en
confronterende perspectieven)**

- Onderzoek naar Zeeuws zilver en werk van Zeeuwse makers.
- Actieve samenwerking met onderzoekers en gemeenschappen, inclusief integreren van externe visies.
- Ontwikkelen en implementeren van beleid voor ethische omgang met gevoelige collecties en online presentatie.
- Tentoonstellingen en programma's die uitnodigen tot reflectie en dialoog over actuele maatschappelijke vraagstukken.
- Toepassing van *Enquiry Based Learning* en co-creatie met specifieke doelgroepen, bijvoorbeeld jongeren.
- Zoeken naar balans; transparant deelnemen aan maatschappelijke debatten én een veilige ruimte bieden voor iedereen.

**ZM brengt tot bloei
(focus op collectiebeheer,
educatie, duurzaamheid en
verantwoordelijkheid)**

Collectie:

- Vernieuwen en verbeteren van het depot en de opslagfaciliteiten, zodat de collectie toegankelijk blijft en optimaal onderhouden kan worden. Intensief onderhoud en restauratie van de collectie.
- Uitbreiden van onderzoek naar koloniaal- en slavernijverleden
- Migratie naar MuseumPlus en versterken van digitale strategie.
- Online ontsluiten van de collectie via de nieuwe website.

Educatie & ontplooiing:

- Het museum biedt inspirerende belevingen en ruimte voor persoonlijke en maatschappelijke groei.
- Speciale programma's, user generated content en verdiepingstrajecten stimuleren participatie.
- Projecten als *DARN* tonen de creatieve en therapeutische kracht van handwerken.
- Deskundigheidsbevordering voor docenten, medewerkers en vrijwilligers (ethiek, inclusie, dialoog).
- Bezoekers ontwikkelen kennis en talent op eigen tempo en volgens eigen interesses.

Duurzaamheid & verantwoording:

- Vormgeven van een duurzame en inclusieve werkplek (nulmeting en concrete doelstellingen).
- Verduurzaming van faciliteiten, inkoop, afvalbeheer en energie.
- Uitrollen van samenhangend duurzaamheidsbeleid (energie, materiaal, personeel, programmering).
- Integreren en naleven van relevante codes (*Fair Practice*, *Governance Code Cultuur*, *Code D&I*).
- Jaarlijkse verantwoording in transparant jaarverslag (impact, keuzes, dilemma's, prestaties).

